

Proefsleuvenonderzoek Wevelgem-Ter Mote

Janiek De Gryse & Caroline Ryssaert

RUBEN WILLAERT BVBA
Afdeling Archeologie

Colofon

Ruben Willaert bvba

Auteurs: Janiek De Gryse & Caroline Ryssaert

Foto's, tekeningen en plannen: Ruben Willaert bvba

In opdracht van: Dexia Bank NV & OCMW Wevelgem

© Ruben Willaert bvba, Sijsele, juni 2009

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Prospectie	
Vergunningsnummer:	2009/152
Naam aanvrager:	De Gryse Janiek
Naam site:	Wevelgem, Artoisstraat

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	1
1. Algemeen	2
1.1. Inleiding	2
1.2. Situering	2
1.2.1. Lokalisering	2
1.2.2. Fysisch-Geografische gegevens	3
1.2.3. Bodemkundige gegevens	3
1.2.4. Historische gegevens	4
1.2.5. Archeologische gegevens	6
2. Methodiek.....	7
2.1. Vooropgestelde strategie	7
2.2. Onderzoeksmethode	7
3. Resultaten	9
3.1. Algemene waarnemingen.....	9
3.2. Stratigrafie	9
3.3. Archeologische gegevens	10
4. Evaluatie en advies	11
Bijlagen.....	12
1. Overzichtsplan.....	13
2. Omtrek en oppervlakte van de proefsleuven.....	14
3. Spoorformulieren	15

1. Algemeen

1.1. Inleiding

Het archeologisch onderzoek te Wevelgem (prov. West-Vlaanderen) vond plaats ter hoogte van de Artoisstraat. Op dit terrein wordt in de nabije toekomst een nieuw rusthuis, Ter Mote, gebouwd. Omdat deze werken in grote mate archeologische sporen kunnen vernietigen, stuurde het Agentschap R-O Vlaanderen Onroerend Erfgoed aan op een verkennend proefsleuvenonderzoek. Het onderzoek werd uitgevoerd door Ruben Willaert bvba¹, meer bepaald door Caroline Ryssaert en Janiek De Gryse. Zowel de bouwheer, Dexia Bank NV, als de eigenaar, OCMW Wevelgem, namen de verantwoordelijkheid voor dit onderzoek op zich. Het Agentschap R-O Vlaanderen Onroerend Erfgoed stond in voor de administratieve begeleiding van het project. Het onderzoek kreeg de opgravingsvergunning 2009/152 en de archeologische werkcode WE09TM.

Het terreinwerk nam 2 werkdagen in beslag (28 - 29 mei 2009) en werd uitgevoerd door twee archeologen². De rapportage nam 2 werkdagen in beslag, met inzet van één archeoloog.

1.2. Situering

1.2.1. Lokalisering

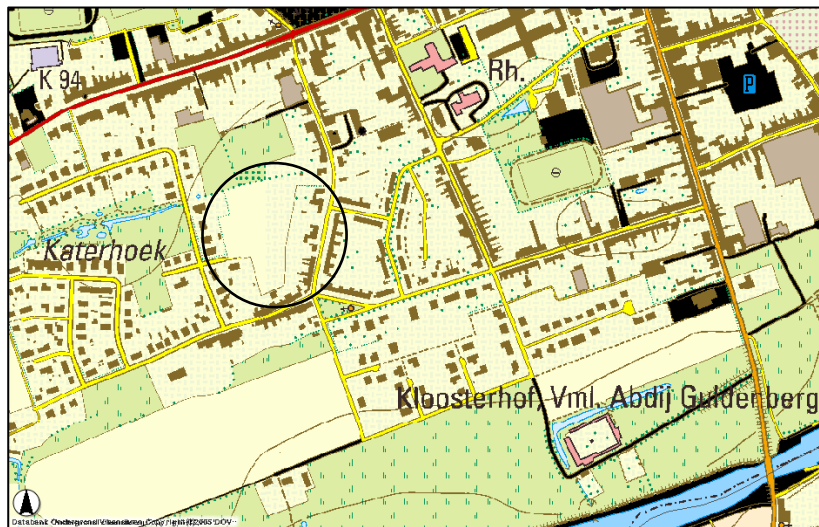
Het projectgebied situeert zich in het zuiden van de gemeente Wevelgem, langs de Artoisstraat. Aan de oost-, zuid- en westzijde wordt de projectzone ingesloten door een woonwijk. De zuidgrens van het terrein bevindt zich op ca. 500m van de oever van de Leie. Het projectgebied heeft een oppervlakte van ca. 1,5ha en komt overeen met perceelnummers 321C2, 323C4 (Afd. 1, Sectie C).

Figuur 1: Orthofoto met lokaliseringslijst van het plangebied
(www.geovlaanderen.agiv.be)

¹ Bloemisterijstraat 6, 8340 Sijsele. Website: www.rubenwillaert.be.

² Wij willen Dexia Bank NV en het OCMW Wevelgem uitdrukkelijk bedanken voor de vlotte en aangename samenwerking. Ook VK Studio willen we bedanken voor het ter beschikking stellen van de coördinaatgegevens.

1.2.2. Fysisch-Geografische gegevens

Figuur 2: Topografische kaart (<http://dov.vlaanderen.be>)

N.a.v. het bouwproject werd het terrein in een grid van 10m op 10m digitaal ingemeten³. Uit deze opmetingen blijkt duidelijk dat de zuidelijke zone van het projectgebied hoger gelegen is dan de noordelijke zone. Het hoogste punt van het terrein is gelegen op 17,64m boven de zeespiegel. Het terrein loopt sterk af naar het noorden toe, richting de beek die zich oorspronkelijk ter hoogte van de noordelijke grens van het terrein bevond. Het vervolg van deze beek is nog duidelijk zichtbaar op de topografische kaart. Het laagste punt in deze zone is gelegen op 17,32m TAW. Het terrein loopt ook duidelijk af in westelijke richting; de hoogte in deze zone varieert tussen 16,46m en 17,05m TAW.

1.2.3. Bodemkundige gegevens

Het zuiden van Wevelgem is gelegen in de alluviale leievallei. Op de bodemkaart staat de noordelijke grens van het projectgebied gekarteerd als een natte zandleembodem zonder profiel (Lep, rood)⁴. De rest van het terrein is gekarteerd als een matig droge licht zandleembodem met sterk gevlekte verbrokkelde textuur B-horizont (Pcc, oranje).

Figuur 3: Bodemkaart met lokalisering van het plangebied (www.geovlaanderen.agiv.be)

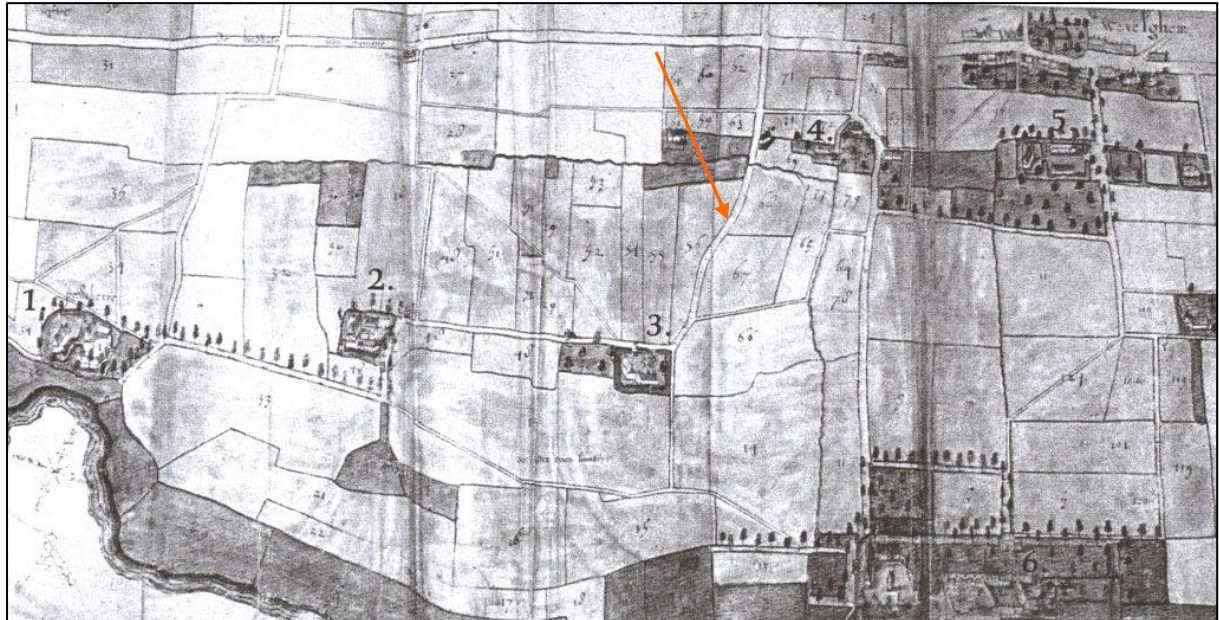
³ Met dank aan VK Studio.

⁴ www.geovlaanderen.agiv.be

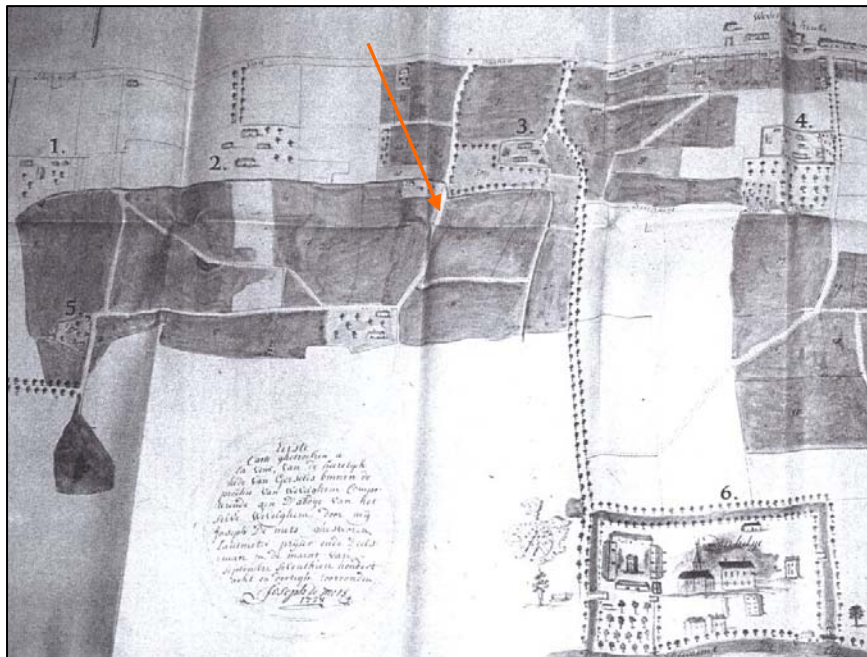
1.2.4. Historische gegevens

Op de historische kaarten, die ons bezorgd werden door Mr. Ludo Vanhove, komt op het onderzochte terrein geen bewoning voor⁵. De oranje pijl duidt de Artoisstraat aan.

Ca. 1625

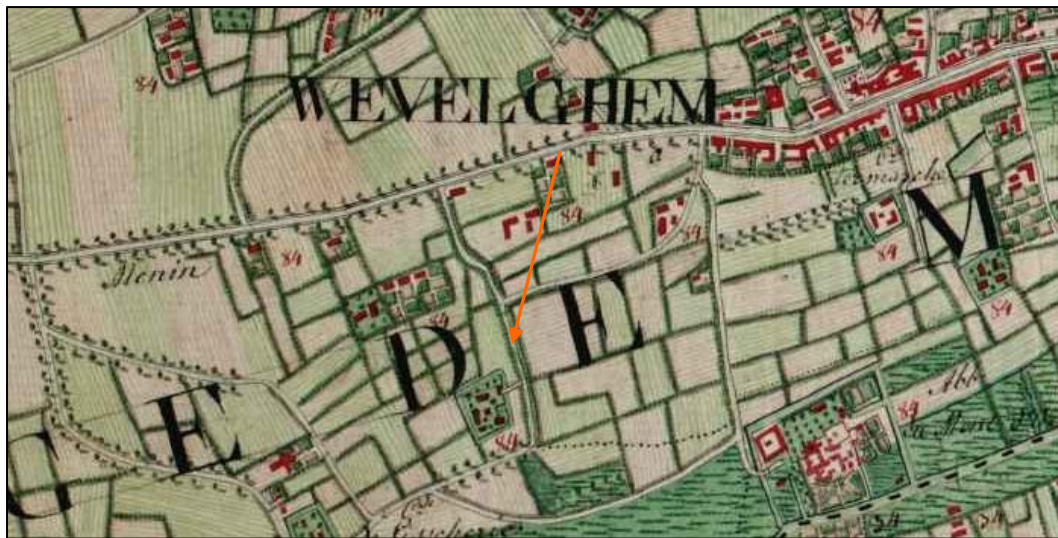
Ca. 1738

Figuur 4: Rijksarchief Kortrijk. Kerkarchief Wevelgem. 239. Heerlijkheid Gorselis

⁵ We willen Mr. Ludo Vanhove hartelijk bedanken voor het ter beschikking stellen van de historische informatie!

Ca. 1778

Figuur 5: Ferrariskaart (<http://cff2doc.googlepages.com/ferrarisall.html>)

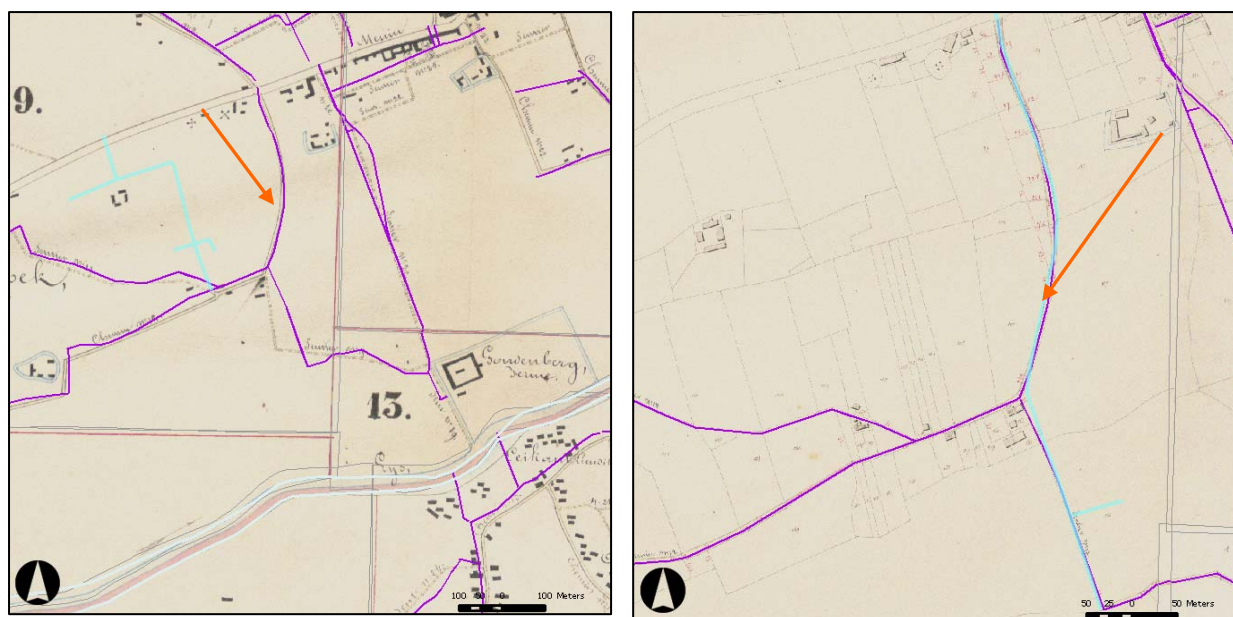
Opmerkelijk is de vaststelling dat op de Ferrariskaart een site met walgracht afgebeeld is ten noorden van de Groenstraat. Vermoedelijk strookt deze weergave niet met de realiteit: op alle andere historische kaarten wordt een site met walgracht afgebeeld op de hoek van de Artoisstraat en de Groenstraat.

Ca. 1809

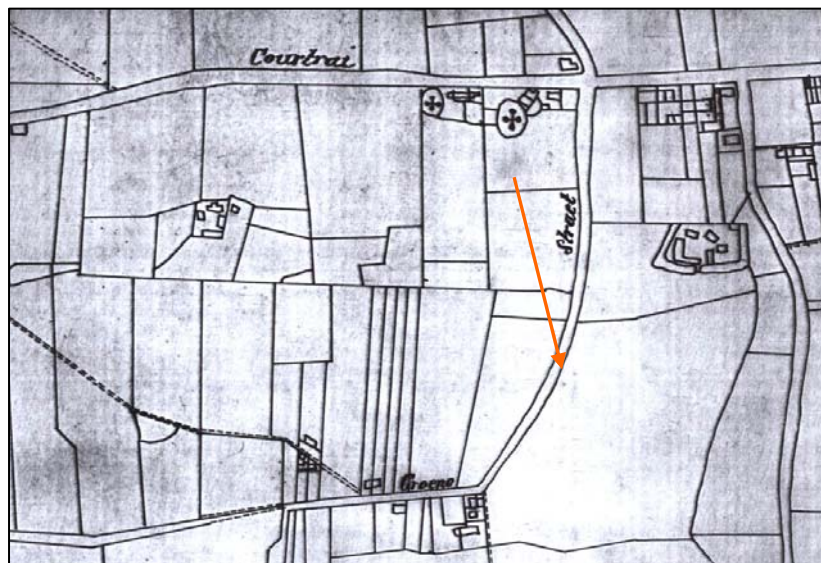
Figuur 6: Pre-kadastrale kaart Gemeentearchief Wevelgem.

Ca. 1840

Figuur 7: Atlas der buurtwegen (http://www.giswest.be/artman/publish/cat_index_106.html). Overzicht met projectie (blauw) van de Parkstraat (links) en detailkaart met projectie (blauw) van de Artoisstraat (rechts).

Ca. 1840-1850

Figuur 8: Popp-kaart

1.2.5. Archeologische gegevens

In de onmiddellijke nabijheid van het projectgebied zijn geen archeologische sites gekend⁶.

⁶ <http://cai.erfgoed.net/>

2. Methodiek

2.1. Vooropgestelde strategie

Bij een archeologische inventarisatie wordt getracht inzicht te krijgen in de verspreiding, de densiteit, de aard en de chronologische waarde van de eventuele archeologische sporen op het terrein.

Voorafgaand aan het archeologisch onderzoek werden *Bijzondere voorschriften bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem* schriftelijk vastgesteld door het Agentschap R-O Vlaanderen Onroerend Erfgoed. Deze technische bepalingen omvatten de kwaliteitsnormen waaraan het archeologisch onderzoek dient te voldoen.

Concreet werd de methode van continue sleuven gevraagd. Bij deze methode worden lange proefsleuven ononderbroken over de volledige lengte van de percelen uitgegraven. De afstand tussen de rijen bedraagt max. 15m. De afgraving gebeurt door een kraan met platte bak, waarvan de bakbreedte minstens 1,8m bedraagt en bij voorkeur 2m. Deze graafwerken gebeuren onder de begeleiding van minstens één archeoloog, die de diepte van de aan te leggen sleuven aangeeft. De diepte van de sonderingen wordt afgestemd op de plaatselijke bodemopbouw. In totaal wordt op deze manier minstens 10 tot 12 % van het plangebied gesondeerd.

2.2. Onderzoeksmethode

Conform de bijzondere voorwaarden opgesteld door het Agentschap R-O Vlaanderen werd het projectgebied gesondeerd d.m.v. continue sleuven. In totaal werden 6 sleuven getrokken (cfr. bijlage 1). SL1 – SL5 zijn parallel met de oostelijke perceelsgrens georiënteerd (min of meer NZ) en dus haaks op de beekvallei ten noorden van het projectgebied. SL 6, ter hoogte van de toegang van het terrein aan de Artoisstraat, werd OW georiënteerd. Omwille van een mogelijke aansluiting centraal op het terrein, werd beslist om in deze zone slechts één sleuf te trekken.

De afstand tussen de sleuven bedraagt gemiddeld 15m. De breedte van de sleuven bedraagt in de regel 2m, wat overeenstemt met de breedte van de gebruikte graafbak. De lengte van de sleuven varieert en is afhankelijk van de lengte van de percelen (cfr. bijlage 2).

De proefsleuven werden door een kraan met platte bak afgegraven tot op het archeologisch leesbare niveau. In elke proefsleuf werd op een relevant sporenniveau of, indien dat niet aanwezig was, ter hoogte van de overgang van de B-horizont en de moederbodem een vlak aangelegd. Het graven van de proefsleuven gebeurde steeds in aanwezigheid van en op aangeven van de archeologen.

De proefsleuven werden digitaal ingemeten met een totaal station en gekoppeld aan het landelijk coördinatennet. Indien in de proefsleuven sporen werden aangetroffen, werd het opgravingsvlak plaatselijk opgeschaafd om vervolgens de sporen zo optimaal mogelijk te documenteren. Dit hield in: fotograferen, intekenen en beschrijven.

Een beperkt aantal sporen werd gecoupeerd om meer informatie te verkrijgen over de aard en de datering van de sporen. De positie van de coupes werd digitaal ingemeten met een totaal station; relevante coupes werden analoog ingetekend op schaal 1:20. Indien vondsten werden aangetroffen, werden zij zorgvuldig verzameld en geregistreerd volgens spoor en / of stratigrafisch niveau.

In sleuf 2 werden 6 bodemprofielen van ca. 1m lengte geregistreerd, d.w.z. gefotografeerd en beschreven. De locatie van de bodemprofielen werd digitaal ingemeten met het totaal station. Deze verzameling profielen laat toe een goede indruk te verkrijgen van de terreinopbouw van het terrein.

3. Resultaten

3.1. Algemene waarnemingen

Het archeologisch onderzoek werd uitgevoerd op een terrein, dat in gebruik was als grasland.

Figuur 9: Aanvangssituatie

3.2. Stratigrafie

Stratigrafische observaties gebeurden enerzijds tijdens het graven van de proefsleuven zelf als tijdens de registratie van de bodemprofielen. Op basis van onze eigen vaststellingen op het terrein stelden we vast dat de stratigrafie lokaal bestond uit een grijsbruine ploeglaag, waarvan de dikte varieerde van 38 tot 25cm. Daaronder bevond zich een B-horizont die 22 tot 40cm dik kon zijn.

Figuur 10: Sleuf 2 Profiel 2

Deze gevlekte lichtbruine B-horizont was zeer sterk gebioturbeerd. Onderaan was ze onscherp begrensd. Lokaal bevond zich onder de B-horizont een lichtgrijs pakket met een dikte van 18cm, mogelijk te interpreteren als een uitgespoelde B-horizont (fig. 10). De moederbodem bestond over het algemeen uit een beige zandig lemige matrix met daarin roestverschijnselen en witte uitgeloogde vlekken.

3.3. Archeologische gegevens

Figuur 11: Sleuf 1 S6-S8

Figuur 12: Sleuf 1 coupe S6

De aangetroffen archeologische sporen beperken zich in hoofdzaak tot grachten en greppels. De meeste greppels wijken qua oriëntatie duidelijk af van de huidige perceelsstructuur: tal van greppels zijn immers NW-ZO georiënteerd. Slechts het onderste niveau is nog bewaard: 8-18cm. Opvallend is dat heel wat greppels gekenmerkt worden door een zeer homogeen vullingspakket, waarin baksteen- en houtskoolspikkels voorkomen. Zowel de oriëntatie van de greppels als de aard van het vullingspakket doet ons vermoeden dat de meeste greppels middeleeuws zijn. Slechts uit één greppel kon een fragment aardewerk gerecupereerd worden, nl. uit SL1/S6. Het betreft een wandscherf, hard gebakken gereduceerd aardewerk, te dateren in de Middeleeuwen.

Figuur 13: Sleuf 4 S4

Op het terrein komen ook enkele bredere grachten voor; deze zijn haaks op de huidige percelering georiënteerd. Slechts in één geval kon archeologisch materiaal gerecupereerd worden: in het vullingspakket van SL3/S7 werd een fragment van een pijpensteeltje aangetroffen. We kunnen dan ook vermoeden dat de bredere grachten in de post-Middeleeuwen te dateren zijn.

Vermoedelijk hebben zowel de greppels als de grachten een drainerende functie. Het archeologisch onderzoek leverde geen bewoningssporen op.

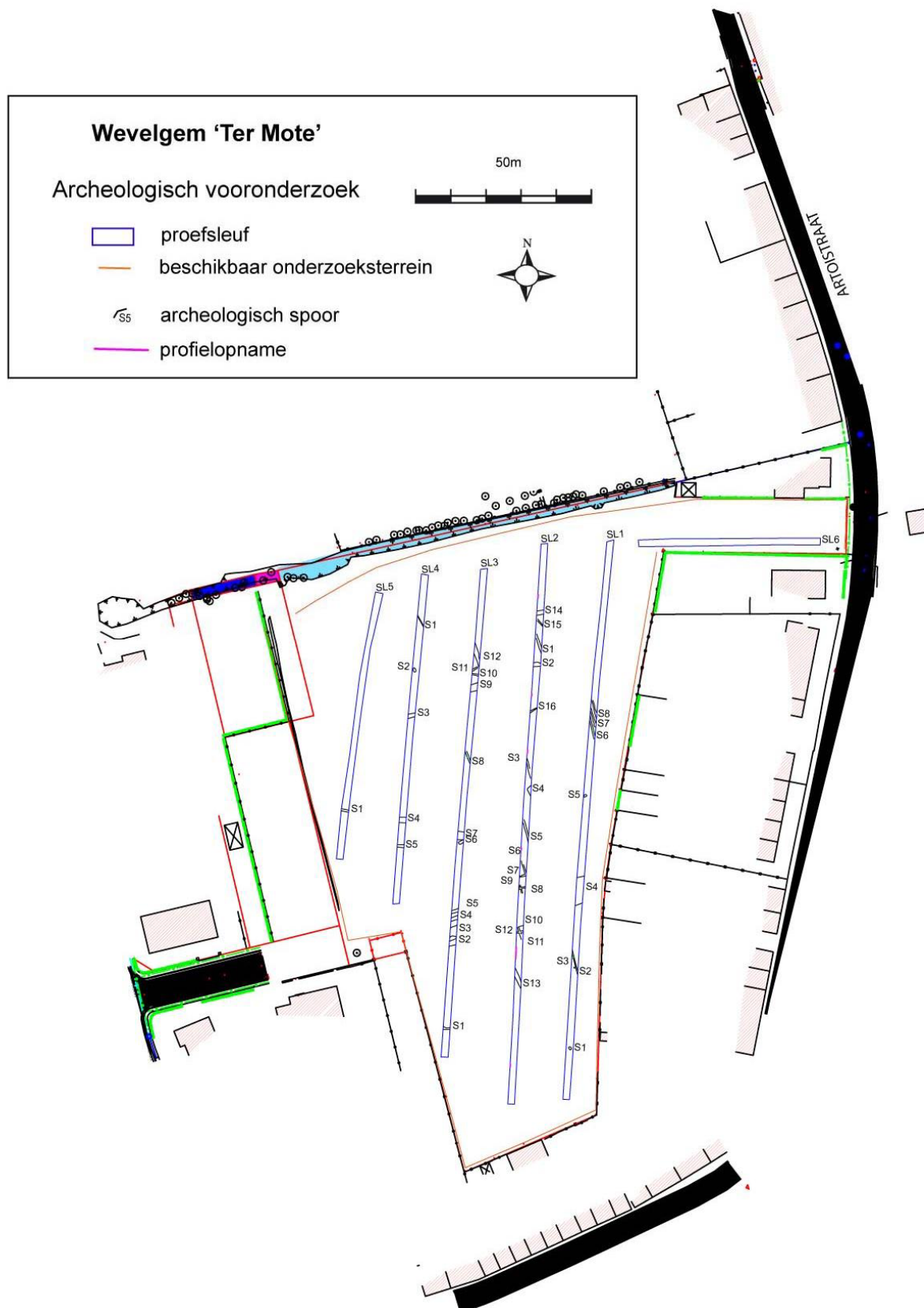
4. Evaluatie en advies

Het uitgevoerde waarderingsonderzoek liet toe om het projectgebied op een statistisch verantwoorde manier bodemkundig en archeologisch te verkennen. Tijdens het archeologisch onderzoek werden geen relevante archeologische sporen aangetroffen. Vermoedelijk is het terrein in het verleden gebruikt als landbouwgrond.

Op basis van de hoofdzakelijk negatieve resultaten adviseren wij geen verder archeologisch onderzoek.

Bijlagen

1. Overzichtsplan

2. Omtrek en oppervlakte van de proefsleuven

Proefsleuf	Omtrek	EH	Oppervlakte	EH
		m		m ²
1	336,07	m	334,55	m ²
2	323,62	m	334,75	m ²
3	278,51	m	292,69	m ²
4	196,99	m	198,98	m ²
5	153,29	m	163,26	m ²
6	109,95	m	111,30	m ²
TOTAAL	1398,43	m	1435,53	m²

3. Spoorformulieren

01. Spoor	1	2	3	4	5
02. definitie	Natuurlijk?	Greppel	Paalkuil?	Gracht	Natuurlijk?
03. Vorm	Vrij onregelmatig	Lineair	Cirkelvormig	Lineair	Onregelmatig
04. Textuur					
05. Kleur	Lichtgrijs	Bruin	Lichtbruin	Bruin	Grijsbruin
06. Inclusies		BSfragmentjes		BSfragmentjes, HK	
07. Verstoring					Sterk gebioturbeerd
08. Archaeologica					
09. Datering					
10. Opmerking	Sterk gevlekt		Beige gevlekt, zeer vaag afgelijnd		Zeer vaag afgelijnd, sterk gevlekt

01. Spoor	6	7	8	9	10
02. definitie	Greppel	Greppel	Greppel		
03. Vorm	Lineair	Lineair	Lineair		
04. Textuur					
05. Kleur	Bruin	Bruin	Bruin		
06. Inclusies					
07. Verstoring					
08. Archaeologica	AW				
09. Datering					
10. Opmerking					

01. Spoor	1	2	3	4	5
02. definitie	Greppel	Greppel	Greppel	Natuurlijk?	Greppel
03. Vorm	Lineair	Lineair	Lineair		Lineair
04. Textuur					
05. Kleur	Bruin gevlekt	grijsbeige	Lichtgrijs	Grijsgevekt	Bruin
06. Inclusies					HKfragmentjes
07. Verstoring				Sterk gebioturbeerd	
08. Archaeologica					
09. Datering					
10. Opmerking		Sterk gevlekt, zeer vaag afgelijnd	Gevlekt , zeer vaag afgelijnd		

01. Spoor	6	7	8	9	10
02. definitie	Greppel	Greppel	Greppel	Greppel	Gracht
03. Vorm	Lineair	Lineair	Lineair	Lineair	
04. Textuur					
05. Kleur	Bruin	Bruin	Bruin	Bruin	
06. Inclusies	HKfragmentjes				
07. Verstoring					
08. Archaeologica					
09. Datering					
10. Opmerking					

01. Spoor	11	12	13	14	15
02. definitie	Greppel	Greppel	Greppel	Gracht	Greppel
03. Vorm	Lineair	Lineair	Lineair	Lineair	Lineair
04. Textuur					
05. Kleur	Bruin	Bruin	Bruin	Bruingrijs	Bruin
06. Inclusies	BSfragmentjes	BSfragmentjes	BSfragmentjes		
07. Verstoring					
08. Archaeologica					
09. Datering					
10. Opmerking	Homogene vulling	Homogene vulling	Homogene vulling		

01. Spoor	16	17	18	19	20
02. definitie	Greppel				
03. Vorm	Lineair				
04. Textuur					
05. Kleur	Bruingrijs				
06. Inclusies					
07. Verstoring					
08. Archaeologica					
09. Datering					
10. Opmerking					

01. Spoor	1	2	3	4	5
02. definitie	Greppel	Greppel	Greppel	Greppel	Greppel
03. Vorm	Lineair	Lineair	Lineair	Lineair	Lineair
04. Textuur					
05. Kleur	Lichtgrijs	Grijsbruin	Grijsbruin	Grijsbruin	Grijsbruin
06. Inclusies		BSspikkels	BSspikkels	BSspikkels	BSspikkels
07. Verstoring					
08. Archaeologica					
09. Datering					
10. Opmerking	Matig gevlekt , sterk uitgelopen				

01. Spoor	6	7	8	9	10
02. definitie	Kuil	Gracht	Greppel	Gracht	Greppel
03. Vorm	Rechthoekig	Lineair	Lineair	Lineair	
04. Textuur					
05. Kleur	Lichtgrijs	Lichtgrijs	Lichtgrijs	Grijsbruin	Lichtgrijs/bruin
06. Inclusies	HKspikkels	HKspikkels	HKspikkels	BSfragmentjes	HK
07. Verstoring					
08. Archaeologica		Pijpesteelfragment			
09. Datering		Post-ME			
10. Opmerking	Gevlekt	Gevlekt	Gevlekt	Gevlekt	Witte vlekken

01. Spoor	11	12	13	14	15
02. definitie		Greppel			
03. Vorm	Vrij rechthoekig	Lineair			
04. Textuur					
05. Kleur	Grijswit	Bruin			
06. Inclusies	HK, BSfragmentjes	HK, BSfragmentjes			
07. Verstoring					
08. Archaeologica					
09. Datering					
10. Opmerking		Homogene vulling			

01. Spoor	16	17	18	19	20
02. definitie					
03. Vorm					
04. Textuur					
05. Kleur					
06. Inclusies					
07. Verstoring					
08. Archaeologica					
09. Datering					
10. Opmerking					

01. Spoor	1	2	3	4	5
02. definitie	Greppel	Natuurlijk	Gracht	Greppel	Greppel
03. Vorm	Lineair		Lineair	Lineair	Lineair
04. Textuur					
05. Kleur	Lichtgrijs/wit	Lichtgrijs	Grijs gevlekt	Grijsbruin	Lichtgrijs
06. Inclusies				HK spikkels	
07. Verstoring					
08. Archaeologica					
09. Datering					
10. Opmerking	Homogene vulling	Sterk gevlekt , nauwelijks zichtbaar		Sterk gevlekt	Sterk gevlekt , sterk vermengd met moederbodem

01. Spoor	6	7	8	9	10
02. definitie					
03. Vorm					
04. Textuur					
05. Kleur					
06. Inclusies					
07. Verstoring					
08. Archaeologica					
09. Datering					
10. Opmerking					

01. Spoor	1	2	3	4	5
02. definitie	Greppel				
03. Vorm	Lineair				
04. Textuur					
05. Kleur	Lichtgrijs				
06. Inclusies					
07. Verstoring					
08. Archaeologica					
09. Datering					
10. Opmerking	Sterk gevlekt, sterk vermengd met moederbodem				

01. Spoor	6	7	8	9	10
02. definitie					
03. Vorm					
04. Textuur					
05. Kleur					
06. Inclusies					
07. Verstoring					
08. Archaeologica					
09. Datering					
10. Opmerking					